

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

การศึกษา ความเจริญ และการพัฒนาชาติมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างแยกไม่ออก โดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ที่ได้ให้ความสำคัญกับความรู้ อิสลามเป็นศาสนาที่ให้ความสำคัญกับความรู้เป็นอย่างมาก อิสลามจึงไม่เพียงแต่จะสอนให้มนุษย์มีความรักต่อความรู้ แต่อิสลามยังเรียกร้องให้ทุกคนแสวงหาความรู้ ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด จะอยู่ในยามที่คับขันหรืออยู่ในภาวะศึกสงครามก็ตาม เพราะความรู้เป็นพื้นฐานของการพัฒนามนุษย์ เป็นกุญแจของความเจริญทางวัฒนธรรมและอารยธรรม ดังนั้น สิ่งที่มีค่ายิ่งในปัจจุบันจึงมิใช่ทุนทางวัตถุ แต่เป็นความรู้ของมนุษย์ เพราะความรู้ การสร้างสรรค์ และความสามารถของมนุษย์ในการใช้สารสนเทศจากเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่จะเป็นที่มาของความมั่งคั่งและความมั่นคงในทุก ๆ ด้าน ความรู้มีความสำคัญในทุกขั้นตอนของการมีอยู่ของมนุษย์ ความรู้เท่านั้นที่จะทำให้มนุษย์รู้จักตัวเอง รู้จักจักรวาล และรู้จักผู้อภิบาลผู้ทรงสร้าง อาชีพแรกที่ลูกหลานลงมายังท่านศาสดามูฮัมหมัด ﷺ จึงเป็นอาชีพที่เกี่ยวกับความรู้ตั้งโครงการ

أَقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۝ أَلَمْ يَكُنْ الْأَكْرَمُ ۝

الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ (5-1 :)

ความว่า “จงอ่านด้วยพระนามแห่งพระเจ้าของเจ้าผู้ทรงบังเกิด ทรงบังเกิดมนุษย์ จากก้อนเลือด จงอ่านเถิด และพระเจ้าของเจ้านั้นผู้ทรงใจบุญยิ่ง ผู้ทรงสอนการให้ ปากกา ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้” (อัล-อาลา ก : 1-5)

จากโองการดังกล่าว เราจะเห็นว่าพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ย่ำคำสั่ง (اقرأ) จงอ่าน ถึงสองครั้งในเวลาเดียวกัน ทั้งนี้จะบอกถึงความสำคัญของการอ่านซึ่งเป็นปัจจัยหลักของการศึกษา และการแสวงหาความรู้ เพราะพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงรู้ว่ามนุษย์ที่มีความรู้เท่านั้นที่สามารถจะ แยกแยะระหว่างความดีและความชั่วได้ และสามารถเข้าถึงความประสงค์ของพระองค์ตั้งโองการที่ พระองค์ตรัสว่า

:) ﴿ ۱۱۱ ﴾ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِلَّا الْعِلْمُونَ ﴿ ۱۱۱ ﴾
(43)

ความว่า “และเหล่านี้คืออุปมาทั้งหลายที่เราได้เปรียบเทียบมันสำหรับปวงมนุษย์
แต่มีผู้ใดตระหนักมันได้นอกจากผู้มีความรู้เท่านั้น” (อัล-อันกาบูต : 43)

ใน โองการข้างต้นมีนัยแสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีความรู้คือผู้ที่สามารถเข้าใจอุปมาต่าง ๆ ที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงเปรียบเทียบ นอกจากนี้อิสลามยังตระหนักถึงความรู้โดยไม่คำนึงว่าความรู้ นั้นจะเป็นความรู้ทางโลกหรือทางธรรมและไม่คำนึงว่าความรู้นั้นมาจากผู้ใด เพราะความรู้ใน อิสลามนั้นเป็นความรู้ที่บูรณาการ ดังที่อัลกินดีมีทัศนะว่าความรู้ในอิสลามจะครอบคลุมความรู้ทาง ธรรมและทางโลก ซึ่งอาจจะเป็นความรู้ที่ได้มาจากประสบการณ์ สัญชาติญาณหรือเหตุผล แต่ต้องมี เงื่อนไขว่าความรู้ทั้งหมดนั้นจะต้องไม่ขัดแย้งกับวะหฺยู ความรู้นั้นจึงจะถือว่าเป็นความรู้ของอิสลาม (อิบราฮีม ณรงศรีรักษาเขต, 2551: 50-52)

ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นชาวไทยมุสลิม ที่มีวิถี การดำเนินชีวิตที่ต้องเป็นไปตามหลักการศาสนาในทุกเรื่องทุกเวลา ซึ่งมีความแตกต่างจาก ประชากรในภูมิภาคอื่น ทั้งด้านศาสนา วัฒนธรรมประเพณีทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ เป็นที่ ยอมรับกันว่าการศึกษาเป็นบันไดขั้นแรกของการพัฒนา การศึกษาทำให้เกิดความสว่างทางความคิด ทุกสังคมยกย่องและยอมรับผู้มีการศึกษาสูง สังคมมุสลิมก็เช่นกัน มักยกย่องผู้มีการศึกษาศาสนา อิสลาม และส่งเสริมให้คนมุสลิมขวนขวายหาวิชาความรู้ ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่ส่งเสริมและ กระตุ้นเตือนให้มุสลิมศึกษาหาความรู้ทุกด้านตลอดเวลา มิได้แยกความรู้ทางโลกและทางธรรมออก จากกัน แต่ต้องศึกษาหาความรู้ที่เป็นประโยชน์อย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้ว่าศาสนาอิสลามไม่มี สถาบันนักบวช ทุกคนมีหน้าที่ต้องศึกษาเรียนรู้วิชาการรอบตัว ทั้งส่วนที่เกี่ยวข้องกับการทำมาหา เลี้ยงชีพไปพร้อมกับการศึกษาวิถีการปฏิบัติตนตามบทบัญญัติของศาสนาและปฏิบัติควบคู่กันไป

การศึกษาของชาวไทยมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงเป็นกลไกและ เครื่องมือที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการขัดเกลาทางสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ ทักษะการ ดำรงชีวิต ความเจริญก้าวหน้า และวัฒนธรรม รวมทั้งเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาบุคคลที่พึง ประารถนาของสังคม ทำให้สังคมเป็นระเบียบเรียบร้อย และเป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดความมั่นคง ของมนุษย์ในมิติต่าง ๆ

ดังนั้นศาสนา วัฒนธรรม ค่านิยม และภาษาของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัด ชายแดนภาคใต้ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา

อิสลามในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านศาสนา ที่ได้กำหนดให้เป็นวิถีชีวิตของมุสลิมทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน การจัดการศึกษาตามหลักการศาสนาอิสลาม ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความยึดมั่นศรัทธาตามหลักการศาสนา โดยที่กลุ่มคนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ต้องดำเนินการตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลามตามที่ปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอานและปฏิบัติตามแบบฉบับของท่านศาสดามูฮัมหมัด ﷺ เพื่อให้สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นไปตามหลักการศาสนาอิสลามอย่างเป็นรูปธรรม และมีคุณภาพตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

โรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนควบคู่ทั้งวิชาสามัญและศาสนา ซึ่งเรียกว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จึงเป็นสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการให้การศึกษาแก่สังคมมุสลิม เพื่อปกป้องวัฒนธรรม ค่านิยม และโลกทัศน์แห่งอิสลาม และเพื่อนำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่ดียิ่งขึ้น โรงเรียนจะทำพันธกิจดังกล่าวนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น โรงเรียนจำเป็นต้องได้รับการนำโดยผู้บริหารหรือผู้นำที่มีประสิทธิภาพ เพราะองค์ประกอบของความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพนั้นมีความสำคัญเหนือกว่าองค์ประกอบอื่น ๆ (Ali Mohammad Jubran Saleh, 2551: 51-52)

การบริหารจัดการในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เป็นการบริหารจัดการระบบครอบครัว ซึ่งอาศัยความมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของในทรัพย์สิน ต่างคนต่างร่วมทำงานในตำแหน่งสูง ๆ โดยไม่ได้คำนึงถึงความสามารถในการบริหารของสมาชิกในครอบครัวที่ส่วนใหญ่มีข้อจำกัดในด้านความรู้ความสามารถและทักษะต่าง ๆ ทางการบริหาร จึงทำให้การพัฒนาทุก ๆ ด้าน ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร โดยเฉพาะด้านวิชาการที่เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา นอกจากนี้ผู้บริหารยังยึดติดกับการบริหารแบบเดิม ๆ การบริหารจัดการเชิงรับ ปล่อยให้โรงเรียนดำเนินไปเรื่อย ๆ แม้ยุคสมัยจะเปลี่ยนไปแล้วก็ตาม ผู้บริหารขาดการพัฒนาตนเองทั้งทางด้านภาวะผู้นำ ทักษะการบริหาร ความรู้ความสามารถ และอื่น ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น แต่ผู้บริหารยังขาดความเข้าใจในหลักสูตรอย่างถ่องแท้ มีการซ้ำซ้อนและไม่บูรณาการทำให้เกิดความล่าช้าในการเรียนการสอน ไม่ได้เน้นในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการเป็นหลัก แต่ไปเน้นเรื่องปริมาณจำนวนนักเรียน เนื่องจากความต้องการของงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวเพื่อนำมาพัฒนาโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียนไม่ได้ทำหน้าที่บทบาทอย่างจริงจัง ผู้บริหารมุ่งเน้นให้ครูจัดทำแผนการสอน สื่อการสอน วิจัย แต่ยังขาดการนิเทศ ทั้ง ๆ ที่การบริหารการศึกษาให้ประสบความสำเร็จนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีบทบาทสำคัญในการนิเทศภายในโรงเรียน แต่ผู้บริหารส่วนใหญ่จะไม่ได้คำนึงถึงความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียน โดยมุ่งเน้นงานด้านบริหารเพียงอย่างเดียว (ซุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, 2531: 7) และผู้บริหาร

สถานศึกษาหลายแห่งละเลยการนิเทศภายในโรงเรียนโดยสิ้นเชิง สถานศึกษาบางแห่งไม่มีข้อมูลการนิเทศภายในเลยและบางแห่งไม่ได้ดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ทำให้เป็นภาพสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียน ผลกระทบที่เกิดขึ้น ก็คือ สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินด้านการนิเทศภายในโรงเรียน ในการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) (กรองทอง จิระเชษฐกุล, 2550: 2)

จรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ พร้อมด้วยผู้บริหารองค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการ ร่วมสัมมนาระดมความคิดเรื่อง “นโยบายการพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้” เมื่อวันเสาร์ที่ 21 กุมภาพันธ์ 2552 ณ โรงแรมเจบี อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา โดยมีผู้เข้าร่วมสัมมนาประมาณ 200 คน ประกอบด้วย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประชาชน ครู ผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่ทุกสังกัด และรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มารับฟังความคิดเห็นในครั้งนี้ ถือเป็นต้นร่างแผนแรกของแผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัดที่ได้กำหนดไว้ 18 กลุ่มจังหวัด นอกเหนือจากการปรับปรุงแก้ไขการจัดทำแผนการศึกษาชาติ และแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดที่กระทรวงศึกษาธิการกำลังดำเนินการในขณะนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษารอบสอง โดยรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการได้ให้โจทย์การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ต้องดูแลเป็นพิเศษอย่างน้อย 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่องแรก คือ คุณภาพการศึกษา สิ่งที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งคือ เด็กในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวนหนึ่ง ยังอ่านไม่ออกเขียนภาษาไทยไม่ได้ ซึ่งจะทำให้ให้นักเรียนไม่เข้าใจตำราเรียน ส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มวิชาหลักที่มีคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของภาคใต้ทั้งหมด และผลการสอบโอเน็ตใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในลำดับที่ 74 75 และ 76 ซึ่งเป็นลำดับสุดท้ายของประเทศ เรื่องที่สอง คือ โอกาสทางการศึกษา จะต้องเปิดโอกาสให้เด็ก 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้โควตาไปเรียนต่อในต่างพื้นที่ที่หลากหลายมากขึ้น รวมทั้งการเสริมวิชาชีพควบคู่ไปกับวิชาสามัญ และเรื่องสุดท้าย คือ การบริหารจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งปัจจุบันสัดส่วนของโรงเรียนเอกชนในพื้นที่มีมากกว่าโรงเรียนของรัฐที่ 70 : 30 โดยปีนี้รัฐบาลจะให้เงินอุดหนุนรายหัวทุกโรงรวม 1,400 ล้านบาท ภายใต้โครงการเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ ที่จะช่วยลดภาระของผู้ปกครองมากขึ้นไปอีก นอกจากนี้ จะมีการพิจารณาตั้งสำนักงานที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาเอกชนในพื้นที่ ส่วนครูเอกชนในพื้นที่ จะได้มีโอกาสไปเข้ารับการพัฒนาในหลักสูตรต่างๆ มากขึ้น ในเรื่องการนิเทศการศึกษานั้น จะให้ศึกษานิเทศก์ไปนิเทศในโรงเรียนเอกชนในสัดส่วนที่เพิ่มเติมขึ้นด้วยเพื่อช่วยเรื่องคุณภาพการศึกษา (บัลลังก์ โรหิตเสถียรและคณะ, ม.ป.ป.: ระบบออนไลน์)

นอกจากนี้ ยังมีการจัดสอบ I-NET ซึ่งย่อมาจาก Islamic National Educational Test (การทดสอบมาตรฐานอิสลามศึกษา) สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) เป็นองค์กรของรัฐทำหน้าที่จัดระบบการทดสอบ พัฒนาแบบทดสอบเพื่อวัดและประเมินมาตรฐาน การศึกษาด้านผู้เรียน บริการสอบวัดความรู้ความสามารถ พัฒนาบุคลากรด้านการวัดและ ประเมินผล และเป็นศูนย์กลางความร่วมมือด้านการทดสอบทางการศึกษาในระดับชาติและระดับ นานาชาติ ในส่วนของ I-NET สถาบันฯ มีภารกิจหลักในการทดสอบมาตรฐานการจัดการศึกษาด้าน ผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยทดสอบนักเรียน 3 ระดับ คืออิสลามศึกษาตอนต้น (อิบตีดา อีย) ชั้นปีที่ 1-6 ของศูนย์ฯ (ตาดีกา) อิสลามศึกษาตอนกลาง (มูตาวัสซิต) มัธยมศึกษาตอนต้น 1-3 และอิสลามศึกษาตอนปลาย (ซานาเวีย)มัธยมศึกษาตอนปลาย 4-6 โดยทดสอบใน 8 กลุ่มสาระวิชา คือ อัลกุรอาน-ตัฟซีร, อัลฮาดิษ, อัลอากิดะฮ์, อัลฟิถุฮ์, อัลตารีค, อัล-อักลียะฮ์, ภาษามาลายู และภาษา อหรับ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพแก่ผู้เรียนในด้านการเรียนศาสนาควบคู่ไปด้วย

คุณภาพ โรงเรียนเป็นประเด็นปัญหาหนึ่งที่สังคมไทยกำลังให้ความสำคัญใน อันดับต้น ๆ กระทรวงศึกษาธิการกำลังพยายามที่จะปรับคุณภาพ โรงเรียนด้วยการปฏิรูปการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายแม่บทที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพ โรงเรียน และเพื่อหาแนวทางและวิธีการแก้ไขวิกฤติในเรื่องคุณภาพที่กำลังประสบปัญหาเกิดขึ้นเนื่องมาจาก ปัจจัย 2 ประการของโรงเรียน คือ ปัจจัยภายนอกโรงเรียนและปัจจัยภายในโรงเรียน ปัจจัยภายนอก ที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพ โรงเรียน คือ กระบวนการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครองในการจัด การศึกษา และแนวคิดทฤษฎีใหม่จากนักวิชาการภายนอกโรงเรียน เป็นต้น ส่วนปัจจัยภายใน โรงเรียนเอง ได้แก่ บทบาทของผู้บริหารและครูอาจารย์ในการจัดการเรียนการสอน (สงบ ประเสริฐพันธ์, 2543: 17) ในการแก้ปัญหาดังกล่าวนี้ การนิเทศการศึกษาเป็นวิธีการหนึ่งที่มี ูงส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาให้โรงเรียนมีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องนิเทศ กำกับ ดิดตาม และประเมินงานในหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงาน งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป โดยเฉพาะบทบาทการนิเทศงาน วิชาการ ซึ่งเป็นงานหลักหรือภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้ สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ ที่ให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วน ได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็ปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง ในการบริหารและการ จัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมี

ประสิทธิภาพ ผู้บริหารจึงไม่ควรละเลยการนิเทศงานวิชาการ ส่วนงานอื่นเป็นงานสนับสนุน ส่งเสริมงานวิชาการให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534: 27)

การนิเทศการศึกษาถือเป็นภารกิจหลักที่จำเป็นต่อการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นทั้ง ศาสตร์และศิลป์ โดยจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่ายในหลายๆด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ดังจะเห็นได้จากเหตุผลความจำเป็นในหลาย ประการ เช่น ประการแรก ความเปลี่ยนแปลงของสังคม ความเจริญก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยีที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว บุคลากรในหน่วยงานทางการศึกษาจำเป็นต้องปรับปรุงตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อจะได้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการนิเทศการศึกษาเป็น กระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือและพัฒนางานให้ทันต่อสภาพความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ประการที่สอง ในหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับมีเป้าหมายในการปฏิบัติงานร่วมกันคือ พัฒนา คุณภาพการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องใช้กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และ กระบวนการนิเทศ เพื่อจะได้ช่วยส่งเสริม สนับสนุนการทำงานซึ่งกันและกัน การนิเทศการศึกษาจึง เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเหลือสนับสนุนให้กระบวนการบริหาร และกระบวนการเรียน การสอนมีคุณภาพถึงระดับที่พึงประสงค์ และประการสุดท้าย มาตรฐานการศึกษาของประเทศ จำเป็นต้องมีการรักษาและควบคุมคุณภาพให้ได้ตามมาตรฐาน และกระบวนการนิเทศการศึกษาก็มี ขอบข่ายการปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นการควบคุมมาตรฐานการศึกษาโดยตรง

กระบวนการนิเทศการศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนา ปรับปรุง และเพิ่ม ประสิทธิภาพการศึกษาในสถานศึกษา ให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตร สามารถจัดการเรียน การสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและ ปัญหาอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา ด้วยเหตุผลดังกล่าว การจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังไม่ประสบผลสำเร็จ เพื่อให้ผู้บริหาร โรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษาเห็นความสำคัญของกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้วิจัยจึง จะศึกษากระบวนการนิเทศงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัด ปัตตานี ซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องกระบวนการนิเทศงานวิชาการของผู้บริหารตามทัศนะของหัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษากระบวนการนิเทศงานวิชาการของผู้บริหารตามทัศนะของหัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ตามกระบวนการ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นการวางแผน ขั้นการจัดการ ขั้นการนำ ขั้นการควบคุม และขั้นการประเมินผล
2. เพื่อเปรียบเทียบกระบวนการนิเทศงานวิชาการของผู้บริหารตามทัศนะของหัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ที่รับผิดชอบหลักสูตร และปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน
3. เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศงานวิชาการของผู้บริหารตามทัศนะของหัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยเรื่องกระบวนการนิเทศงานวิชาการของผู้บริหารตามทัศนะของหัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี มีสมมติฐาน ดังนี้

1. หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีที่รับผิดชอบหลักสูตรต่างกัน มีทัศนะต่อกระบวนการนิเทศงานวิชาการของผู้บริหารแตกต่างกัน
2. หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีทัศนะต่อกระบวนการนิเทศงานวิชาการของผู้บริหารแตกต่างกัน

1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องกระบวนการนิเทศงานวิชาการของผู้บริหารตามทัศนะของหัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี มีความสำคัญและประโยชน์แก่ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษา ในการนำผลการวิจัยไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษา ดังนี้

1. ทำให้ทราบกระบวนการนิเทศงานวิชาการของผู้บริหารตามทัศนะของหัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี
2. เพื่อให้ผู้บริหารได้ทราบปัญหาและข้อเสนอแนะต่างๆเกี่ยวกับการนิเทศงานวิชาการของผู้บริหารตามทัศนะของหัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี
3. เป็นแนวทางให้ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษานำไปวางแผนปรับปรุง และพัฒนาการนิเทศงานวิชาการต่อไป

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหา ประชากร กลุ่มตัวอย่างและตัวแปรที่จะศึกษาดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหาการวิจัยในครั้งนี้ มุ่งศึกษากระบวนการนิเทศงานวิชาการของผู้บริหารตามทัศนะของหัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี โดยมุ่งศึกษา 5 ขั้นตอน ดังนี้
  - 1.1 ขั้นการวางแผน
  - 1.2 ขั้นการจัดการ
  - 1.3 ขั้นการนำ
  - 1.4 ขั้นการควบคุม
  - 1.5 ขั้นการประเมินผล
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
  - 2.1 ประชากรในการวิจัยเชิงสำรวจ คือ หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ จำนวน 136 คน โดยสุ่มมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 112 คน

2.2 ประชากรในการสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 68 คน โดยสุ่มมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน

3. ตัวแปรที่จะศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ

3.1.1 เพศของหัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ

จำแนกเป็น 2 ระดับ คือ

3.1.1.1 เพศชาย

3.1.1.2 เพศหญิง

3.1.2 หลักสูตรที่หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการรับผิดชอบ

จำแนกเป็น 2 ระดับ คือ

3.1.2.1 หลักสูตรวิชาสามัญ

3.1.2.2 หลักสูตรอิสลามศึกษา

3.1.3 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของหัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ

จำแนกเป็น 2 ระดับ คือ

3.1.3.1 3 - 5 ปี หรือน้อยกว่า

3.1.3.2 6 - 10 ปี หรือมากกว่า

3.1.4 ขนาดของโรงเรียนที่หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการปฏิบัติงาน

จำแนกเป็น 3 ระดับ คือ

3.1.4.1 ขนาดเล็ก

มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 500 คน

3.1.5.2 ขนาดกลาง

มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 501-1,500 คน

3.1.5.3 ขนาดใหญ่

มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,501 คนขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม คือ กระบวนการนิเทศงานวิชาการของผู้บริหารตามทัศนะของหัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ตามกระบวนการ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นการวางแผน ขั้นการจัดการ ขั้นการนำ ขั้นการควบคุม และขั้นการประเมินผล

1.6 ข้อตกลงเบื้องต้นในการวิจัย

1. การอ้างอิงอัลกุรอานจะระบุชื่อซูเราะฮ์ และหมายเลขอายะฮ์
2. การแปลความหมายอายะฮ์อัลกุรอาน ผู้วิจัยจะยึดคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมคำแปลเป็นภาษาไทยของสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย ฉบับแปล ศูนย์กษัตริย์พะฮัด เพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน อัลมาดีนะฮ์ ซาอุดีอาระเบีย
3. สัญลักษณ์ อ่านว่า “ซุบฮานะฮ์ วะตะอาลา” เป็นภาษาอาหรับมีความหมายว่า “พระองค์ทรงมหาบริสุทธิ์และสูงส่งยิ่ง” เป็นคำสุภาพที่มุสลิมใช้กล่าวยกย่องและสรรเสริญพระองค์อัลลอฮ์ หลังจากที่ได้เอนามพระองค์
4. สัญลักษณ์ อ่านว่า “ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสลัลัม” เป็นภาษาอาหรับซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮ์ทรงประทานความโปรดปรานและความสันติแก่ท่าน” เป็นคำสุภาพที่มุสลิมใช้กล่าวยกย่องท่านศาสดามุฮัมมัด หลังจากที่ได้เอนามของท่าน
5. เครื่องหมาย “.....” เป็นเครื่องหมายที่ใช้สำหรับการแปลความหมายของอัลกุรอานและอัลหะดีษ ตลอดจนคำพูดของนักวิชาการที่นำมาอ้างอิง
6. หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการที่รับผิดชอบทั้งหลักสูตรวิชาสามัญและวิชาอิสลามศึกษามีที่สนะต่อกระบวนการเดียวกันในการนิเทศงานวิชาการของผู้บริหาร

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กระบวนการนิเทศ หมายถึง การดำเนินงานด้านการนิเทศให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ เป็นขั้นตอนดังนี้ คือ ขั้นการวางแผน ขั้นการจัดการขั้นการนำ ขั้นการควบคุม และขั้นการประเมินผล
2. ขั้นการวางแผน หมายถึง เป็นขั้นการเตรียมการก่อนการนิเทศ ได้แก่ การประชุมปรึกษาหารือร่วมกับคณะครู แต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศของโรงเรียนตามความรู้และความสามารถ ระดมความคิดเพื่อหาสภาพปัญหา เรียงลำดับความสำคัญของปัญหาที่จำเป็นต้องการแก้ไข กำหนดยุทธวิธีในการแก้ไขปัญหาหารือร่วมกัน กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการวางแผนการนิเทศไว้อย่างชัดเจน จัดทำแผนงานและปฏิบัติการนิเทศให้สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน จัดทำปฏิทินปฏิบัติงานนิเทศให้สอดคล้องกับแผนงาน สรุปผลการวางแผนและกำหนดทางเลือกในการดำเนินการนิเทศ และชี้แจงให้ผู้รับการนิเทศเข้าใจและยอมรับในแผนการนิเทศที่ได้วางไว้

3. **ขั้นการจัดการ** หมายถึง เป็นขั้นการดำเนินการนิเทศในลักษณะของการออกแบบงานให้มีการดำเนินการไปในรูปแบบและแนวทางที่กำหนดไว้ ได้แก่ ประชุมชี้แจงและวางแผนในการดำเนินการนิเทศ ดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ จัดทำเอกสารคู่มือการนิเทศ จัดทำหลักสูตรการอบรมครูเกี่ยวกับการนิเทศ จัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการนิเทศ สนทนาทางวิชาการเพื่อพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิควิธีการในการจัดการเรียนการสอนแก่ผู้รับการนิเทศ จัดทำโครงการศึกษาดูงานต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสบการณ์และนำมาพัฒนาตนเองและงานให้เกิดประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ผู้รับการนิเทศที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะมีโอกาสสาธิตการสอนแก่คนอื่น ๆ ส่งเสริมสนับสนุนเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ และการบริการเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ และมีการติดต่อประสานงานกับทุกฝ่ายอย่างต่อเนื่อง

4. **ขั้นการนำ** หมายถึง เป็นขั้นการนำทางให้ผู้สอนได้มองเห็นเป็นแนวทางและมีความเข้าใจร่วมกัน ได้แก่ โน้มน้าวจูงใจให้ทุกฝ่ายได้ตัดสินใจร่วมกันในการปรับปรุงงานวิชาการ มีการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศที่สะดวกรวดเร็วและทันเหตุการณ์ ระดมความคิดเพื่อค้นคว้าแนวความคิดริเริ่มในการพัฒนาการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศมีความคิดริเริ่มในการปรับปรุงการเรียนการสอน และส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศคิดค้นวิธีการหรือพัฒนางานที่รับผิดชอบอยู่ด้วยตนเอง

5. **ขั้นการควบคุม** หมายถึง เป็นขั้นการชี้แนะให้มีการปฏิบัติตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ ได้แก่ ใช้เทคนิควิธีการนิเทศที่เหมาะสมตามสถานการณ์ ให้การปรึกษาแนะนำแก่ผู้รับการนิเทศเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาชีพ เสนอแนะให้คำปรึกษาเมื่อเกิดข้อผิดพลาดเพื่อให้เข้าใจตรงกัน ใช้หลักการนิเทศในการปฏิบัติการนิเทศ และเอาใจใส่ดูแล ให้การเสริมแรงและสวัสดิการอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

6. **ขั้นการประเมินผล** หมายถึง เป็นขั้นการประเมินผลการนิเทศที่ปฏิบัติไปแล้ว ได้แก่ วางแผนและกำหนดแนวทางในการประเมินการนิเทศ ประเมินการนิเทศตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ดำเนินการประเมินผล 3 ระยะ คือ ก่อนการดำเนิน ระหว่างการดำเนินการ และหลังการดำเนินการ รายงานผลการประเมินแก่ผู้รับการนิเทศ และนำผลการประเมินมาพัฒนาการนิเทศต่อไป

7. **ผู้บริหาร** หมายถึง ผู้อำนวยการ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี

8. **ทักษะ** หมายถึง ความคิดเห็นที่มีเหตุผลเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหาร โรงเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ ปฏิบัติน้อยที่สุด ปฏิบัติน้อย ปฏิบัติปานกลาง ปฏิบัติมาก และปฏิบัติมากที่สุด

9. หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ หมายถึง หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ หลักสูตรวิชาสามัญและหลักสูตรวิชาอิสลามศึกษา

10. หลักสูตรวิชาสามัญ หมายถึง หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 โดยแบ่งเป็นระดับประถมศึกษา ใช้เวลาเรียน 6 ปี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้เวลาเรียน 3 ปี และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาเรียน 3 ปี

11. หลักสูตรอิสลามศึกษา หมายถึง หลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. 2546 โดยแบ่งเป็นระดับอิสลามศึกษาตอนต้น ใช้เวลาเรียน 6 ปี ระดับอิสลามศึกษาตอนกลาง ใช้เวลาเรียน 3 ปี และระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาเรียน 3 ปี

12. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม หมายถึง โรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนวิชาศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญในระบบ มาตรา 15(1) ในจังหวัดปัตตานี

Prince of Songkhla University
Pattani Campus